

7. O boni Superi; hæc negligentia innumerales animas pertrahit ad infernum; Non est, qui agat penitentiam de peccato suo, dicitur: Quid feci? Ita lamentatur Dominus per Prophetam: (Jerem. 8.) Non est, qui obligationi sue satisficiat, atque peccatorum suorum circumstantias, mentiam, numerum, pondus satis metiatur: confessiones peragunt tantum ad speciem, simulate, & ex consuetudine, sine dolore, sine proposito; hinc fit, quod non emendemur, sed de die in diem peiores, ac tandem pessimi evadamus: Hæc nos pessimos facit, ait Seneca, Ep. 83, ut melius loqui non possit Apollolus, hoc nos pessimos facit, quod, nemo vitam respiciat.

Hæc notandum est, quomodo examen prædicæ institui debeat.

8. Jam præmissis hoc utroque monito, vide licet, quanta fit huius examinis necessitas, & quanta esse debeat illius diligentia, desiderabit nonnemo, ut prædicam ac facilem modum ostendam, quo examen hoc utiliter fieri possit, ac debeat. Faciam id breviter & nervose, quantum poterit. Notandum igitur, hoc examen non esse præ profanam reflexionem supra peccata, qualiter aliquis mercator se reflectit supra sua debita, sed debere esse conjunctum cum viva fide circa Deum offensum, cum firma spe de impetranda misericordia, cum vero dolore ac verecundia coram Deo & Angelis. Proinde Christianus confessionem facturum constituit se in præsentia Dei, atque implorato Divino lumine incipit discurrere ab ultima confessione per illas occupationes, exercitia & loca ubi conversatus est, eum ferè in modum, quo ille facit, qui pretiosum anulum perdidit: ille ante omnia se reflectit de loco, ubi putat factum esse amissionem, cogitat, quando ultimo anulum habuerit, ubi interim motus sit, ubi transierit, quo pervenerit, & sic sollicita indagatione viam remittitur. Ita pariter discurrendum est per loca, personas, & officia, quibuscum & ubi versamur. Et hic est primus modus examinandi conscientiam: alter modus est, quo quis attendit ad suas inclinationes, occasiones, consuetudines, ac mores. Tertius est quo quis percurrit Præcepta Dei & Ecclesiæ, & in singulis notat, quorum reus agitur in conscientia, quæque commisit contra Deum, contra proximum & contra seipsum, cogitatione, verbo, & opere. Mihi Christiane elige ex tribus his modis, qui tibi convenientior est, atque confide, si tuæ ex parte nihil neglexeris, non desaturam tibi gratiam adiuturam.

9. Sed circa quid debet conscientia examinari? Respondendo, circa speciem, numerum, ac circumstantias peccati. Quod attinet speciem, in memoriam revocanda sunt peccata mortalia nondum confessi, atque nondum confessi; quia illa, quæ jam semel clavibus subiecta sunt, non est obligatio rursus contendere, nisi subit rationabile dubium, illa vel ex dolo, vel ex errore non fuisset expressa & declarata; hinc ille, qui scit,

quod in suis confessionibus omnem semper adhibuerit diligentiam, quod nunquam peccatum aliquod deliberate ac malitiose subiecit, quod iam una aut altera vice confessionem generalem peregerit, & hæc pendet in sua conscientia totus quantum fuerit quærit, qui ista de seipso scit, contentus sit, & desinat antiquam prætorum peccatorum crambem in confessionali requerere. Sed quid? si in dubio hæream, in hoc vel illud sit peccatum mortale? Resp. accusa te sub dubio, & salva re est, v.g. tentatus fuisti, vel quater imparo desiderio erga personam liberam, & dubito, utrum resistendo satisfecerim necne. An hæc eadem cautela adhibenda etiam est in peccatis venialibus? Non est; quia non datur obligatio ista confitendi, prout supra insinuatum est. Quod attinet ad nomenclaturam peccatorum, debet ille non minus, quam species exacte aperiri, & si quidem id possibile non sit, prout contingit in his, qui confessionem ad semetipsum aut annum differunt, saltem consuetudine inter, addendo hæc vocales: *circiter, plus minus, aut similes*; postquam, quod centies peccaveris, & in confessione bona fide aias, te peccasse circiter nonages, excessus decem peccatorum sui Sacramenti tibi remittitur; quia consistit in illa vocula *circiter* fuisse inclusus. Non placet hoc consilium? Ergo recedat, quantum sit temporis ab ultima confessione, quoties omni die, quoties in septimana, quoties in uno mense cecideris, hæc moralis diligentia, & huiusmodi ex parte peccatorum notitia sufficit: quia sæpe major, hoc est, accurata est impossibilis. Denique quod concernit circumstantias peccatorum, bene notandum est, non alias hic circumstantias intelligi, quam illas, quæ noram ac specialem militiam in actum peccationis refundunt, aut prout alii magis explicant, quæ novo cuidam præcepto repugnant. Res ab exemplis probabit: venit aliquis ad sacrum tribunal, & se accusat: inebriavi me, & quidem die Dominica? an bene exprimit hæc circumstantiam diei Dominica? Non: quia est imperpetuus? perinde enim ebrietas die feriale, quam festa est contra temperantiam. Alius dicit: absumi summam gravem, & quidem in Ecclesia: an bene exprimit hæc circumstantiam Ecclesiæ? Omnino; quia hic actus continet duplicem militiam, ratione rei ablatæ est furum, ratione loci sacri est sacrilegium. Super sedeo plura id genus ferre exempla, ne sim supra tuum caput. Vis scire hæc in se procedere? peccatum tuum, prout est in conscientia, candidè ac sine loco aperit, externa relinque confessorio, qui inter circumstantias necessarias, & non necessarias pro suo munere satis distinguet, Jam ad coronidem.

10. Epilogus. Reperimus pro majori utilitate, quæ dicta sunt: Mi Christiane, antequam ad pedes Sacerdotis confessionem facturus te prosternas, prius conscientia diligenter perscrutatorum examinanda, & commissorum peccatorum series bene in memoriam revocanda est; sine hac enim diligentia fit, ut multæ con-

fessiones sint invalidæ ac sacrilegæ: notandum tamen, hæc examinis diligentiam pro diversitate penitentiarum posse esse diversam; major enim requiritur in his, qui non nisi annuatim, minor in illis, qui hebdomadatim confitentur; insinuat autem debet circa speciem, numerum, & circumstantias peccatorum. Proinde videant illi, qui hæc ex parte sunt negligentes, quomodo saluti sue consulant: certum enim est, quod infernalis inimicus peccatum culpabilitate oblivione omnium in ultimo mortis certamine peccatori obijcit, etque ad desperationem adigere viribus omnibus conatur. Terribile est, quod Climacus in scal. cæli grad. 70. de Monacho quodam, nomine Stephano enarrat: Erat ille vir prodigiosæ austeritatis, & in toto, ubi degebat, Monasterio tam excellens exemplum virtutis, ut ab omnibus pro Sancto haberetur. Tandem post admirabilem quadraginta annorum penitentiam in lethali infirmitate correptus, cum jamjam morti egeret proximus, maxime austeritatis indicia dedit. Jacens in lecto, caput jam in hæc jam in alteram partem inrequieta gyratione volubatur, ac nisi quid spectro-rum cerneret. Paulo post alterari & in hæc verba erumpere cepit: *Ita est, hoc quidem feci, sed confessus sum.* Post intervallum iterum: *Mentiris, hoc non commisi.* Alia de novo: *Non possum hoc negare, verum penitentiam egi tanto ac tanto tempore.* Obstupere circumstantes, nec habuerunt aliud, quod ex mira hæc disputatione colligerent, quam terribiles animi angulias forsitan ex occulto, & defectu sufficientis examinationis in confessione omisso crimine provenientes. Tandem aeger horrida facie, & horridiore voce exclamavit: *Non habeo quod respondeam, nisi quod misericordia Dei me relinquit.* Ea mi Christiane, ne similis alteratio, & anxietas, & tibi quondam in mortuali luctu obveniat, nota tibi quam optime doctriam, quam hodie proposui: nimirum ante confessionem diligenter examinandam esse conscientiam &c. &c.

Feria VI. Ginerum.

CONCEPTUS XV.

Declaratur compendiose, quibus partibus consistat penitentia.

Hæc dicit Dominus: Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejuniis, fletu, ac planctu. Joel. 2.

Multis agunt penitentiam, sed inanem.

1. **H**is verbis ex Propheta Joë adductis S. Martini in Ecclesia in Epistola hodierni Sacerdotii, dum quadragesimali jejuniis paupercum, omnes Christi fideles ad agendam veram penitentiam exhortatur: Hæc dicit Dominus, convertimini ad me in toto corde vestro &c. Et vero Deo sint laudes, non instructuosa est exhortatio; præterquam enim, quod per totum anni decursum singulis Dominicis, & festis diebus facit Claus Spießel. Conc. Tom. II. Pars II.

era tribunalia ingenti multitudine frequentantur, adeo, ut particulariter loquendo de nostro hoc, in quo versamur, templo ac peregrinatione annuatim numerus conscientiam tam domesticam, quam exterorum ad septuaginta, aut octoginta millia excreset; certum est, quod hæc sacrosancta, ac sacramentalis devotio nunquam magis, quam quadragesimalis paschali tempore, ubi de obsequando confessione præceptum Ecclesiæ accedit, inter fideles fervescat. Verum ehem! quid deplorandum hic mihi occurrit? Inter tot penitentes pauci sunt penitentes: plurimi, qui ad sacrum reconciliationis tribunal convolant vel ex incertia, vel ex malitia, non veram sed factuam penitentiam peragunt, neque tales sunt coram Deo, quales in oculis hominum apparent. *Tris in unguibus insensitiorum sunt conscientia;* ait S. Gregorius, ap. P. Segn. p. 1. disc. 5. n. 11. *confessio oris, conversio mentis, & vindicta peccati:* confessio viri bene fit; quia conscientia haud facta examine discutitur, præsertim in peccatis omissionis, quorum plurima tam circa iustitiam, quam circa caritatem committuntur. Dein longe minus bene fit conversio mentis; quia multi non concipiunt serium dolorem, non dolent propter Deum offensum cum Davide, led propter penam promeritam cum Rege Saul, insuper occasiones pessimas non avertantur. Denique etiam non bene fit vindicta peccati, seu satisfactio; quia nec Deo offenso, nec proximo læso fit compensatio: non Deo offenso, quia alias ipsorum peccatum in majoris ferocis augmentum deberet cedere: non proximo læso, quia raro superant difficultatem restitutionis. Ad quid autem profunt ejusmodi defectuose confessiones? Ad nihil; peccata non destruantur, sed augentur: sicut enim, prout loquitur Terullianus, 1. de pgnat. c. 6. debita pro falsam & adulteriam pecuniam non solvantur; ita peccata propter falsam penitentiam non remittuntur.

Quare bene ponderandum est, ad penitentiam requiritur:

1. **Propositi**. Quare priusquam ulterius progrediamur, operæ pretium esse dixi, ut de sacramentali veræ penitentia partibus præliminiter disseram, & compendiosè explicem, quæ per totam quadragesimam fufius agemus. Nimirum sicut Deum offendimus corde, id est cogitatione, dein lingua, id est verbo, & denique manu, id est opere; ita oportet penitentiam etiam ferri corde, lingua & manu; cor debet elicere contritionem, os debet facere confessionem, & manus debet operari satisfactionem, id quod declarat S. Bonaventura in comp. Th. l. 6. c. 23. ait: *Peccator culpam animo detestatur, verbo accusat, & facta puniat.* Insistamus huic divisioni: Favete.

§. I. Primo contritionem cordis.

3. **Confirmatio**. Ad sacramentalis penitentiam præpariss requiritur dolor cordis; certum enim est, peccata actualia a Deo non remittuntur.

que insuper decrevit, quod hanc ipsam penam temporalem tanto magis mitigare velit, quo magis ut per penitentiam opera in hac vita feceris, & arduum tibi videatur tam magno Benignissimi Naminis favore frui? Eheu! ubi fides? ubi ratio?

10. Nec satis hoc; verus penitens non tantum offenso Deo, sed & læso proximo, siquid illi damnatum intulit, satisfacere debet. Ponamus penitentem, qui intensissimum actum contritionis elicit, qui confessario sua peccata humillime, ac sincerissime exponat, qui penitentiam a Sacerdote inquam accuratissime percolat; si tamen alieni, quæ proximo debet, non resistunt, nulla est & inanis illius penitentia: ita S. Augustinus: epist. 54. ad Macedon. *si res aliena, cum reddi possit, non redditur, non agitur penitentia, sed fingitur.* Valde familiare est sanctis Patribus, hominem avarum comparare sanguisugæ seu hirudinis: quid est sanguisuga seu hirudo? Est animalculum, quod alicui corporis membro applicatum avidissime sugit humanum sanguinem: quod si vero animalculi probois a Medicis & Chyrgis cinere confregatur, non solum sugere desinit, sed & omnem sanguinem, quo se inebriavit, denuo expulit. Mi Christiane, esto quod & venis miserum, quos damnificasti, sanguinem inique expresseris, saltem nunc cum spiritali Medico in confessionali accedis, & contempnente tuæ ritum penitentia cinere confregis, hunc sanguinem, id est divitiis injuste parvas denuo expue, hæc ut cum sancto Job dicere de te possim, *Divitias, quas devoravi, vomes; (Job. 20.)* id nisi facias, tu penitentia non erit tibi in peccatorum remissionem, sed in graviorem damnationem &c.

11. *Epilogus.* Jam finimus hodiernum sermonem, cujus materia per inuentum quadragesimæ scripturæ, suscipue tractanda redibit. *Conversio ad me in toto corde vestro,* præcipit hoc die Deus: (*Jer. 2.*) Quomodo possumus in toto corde converti ad Deum? per Sacramentum penitentia rite peractum? Quid requiritur ex parte nostri ad Sacramentum penitentia? requiritur contritio cordis, confessio oris & satisfactio operis: cor, lingua, & manus debent concurrere, ut impetretur remissio peccatorum. Quare, ut ordinate procedamus, proxime incipimus explicare, quomodo contritio cordis constituta esse debeat, atque hoc explicato dein ad reliquas duas Sacramenti partes procedemus. Deus gratia sua secundæ nostram intentionem, ut non sine fructu fiat; &c. &c.

Dominica I. Quadragesimæ.

CONCEPTUS XVI.

De dolore supernaturali ad Sacramentum penitentia requisite.

Postquam jejunavit quadraginta diebus & quadraginta noctibus. *Matth. 4.*

Alius contritionis est peccatori ad salutem necessarius.

1. Quadragesima est tempus penitentia; congruum igitur est, ut de penitentia loquamur, quam incarnatus Dei Filius hodie in desertum abiens, & quadraginta diebus jejunans suo nos exemplo edocuit. Abstinentiam ab ambagibus, & postquam de necessitate, dignitate, ac preparatione ad sacramentalem penitentiam locuti sumus, jam statim ad partes penitentia veniamus: Prima pars ad Sacramentalem confessionem requisita est contritio: quod autem est contritio? Respondeo ad mentem Tertullini, *sest. 14. c. 4. est dolor animi ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de eorum.* Hic penitens animi dolor adeo ad salutem est necessarius homini, ut absque illo nec in veteri lege fuerit, nec in nova fit illa salutis spes: quia Dominus Deus indispenfabiler decrevit, quod nullum peccatum lethale remittere velit, nisi serâ animi penitudine revocatum: est excogitabilis aliquis casus, quo homo sine Sacramento penitentia, Eucharistia, aut quovis alio absolute salvari potest, videlicet quando moriturus contritus sacerdotem habere non potest: verum non est excogitabilis casus, quo homo sine contriti peccatoris dolore salutem consequi valeat: Deus gratia sua Dominus est, hanc autem nemini largiri vult, nisi doloris pretio emptam: nonne verum loquor antiquissimæ Tertullianæ; *Verissimum, ait, de peccato hoc precor nobis Deus veniam adicere instituit.* Ecce vero non solum exquisitum sed omnino excessus est, ut Deus offensus neminem in excidium recipiat, nisi qui serio doleret le ea gratiam; quia hoc ipsum non dolere videtur esse novus gratia & Divinæ Majestatis contemptus: Adrianus Imperator quemdam Pavianum, qui ejus gratia exciderat, nec tamen hæc super læsura ullum afflictionis sensum præfulerat, interficere a carnifice jussit tanquam Imperatoris favoris contemptorem. Par ratio se habet in nostro casu: qui Deum offendit, nec tamen hujus offensæ dolore tangitur, videtur esse contemptor Divinæ Majestatis, atque hinc sensum exclamat S. Cyprianus, *lib. de laps. Ecco majora delicta, & deliquisse, nec desere.* Ecce manifestum est, quod Deus non solum nolit sine dolore condonare culpas, sed quod neque id debeat. Quemadmodum ergo vel ad ipsum Baptismum, si ab adultis & rationis capacibus suscipitur, hic penitens animi dolor tanquam prævia dispositio requiritur, ita

ita ut sine illo baptizatus Sacramentalis gratia compos non fiat, prout expresse docet Tridentinum, *sest. 14. c. 1.* ita multo magis requiritur ad Sacramentum penitentia, cujus pars, & ut ajunt, materia proxima est: quod in Baptismo aqua, quod in Confirmatione crysma, quod in Eucharistia panis, id ipsum in penitentia internus animi dolor est; sine hoc ratio Sacramenti non subsistit.

Sine illo Sacramentum penitentia non subsistit.

2. *Proposio.* Ante ostium egimus de conscientia examine confessioni necessario præmittendo: jam exigit ordo materia, ut agamus de prima parte penitentia, videlicet dolore. Explicandum erit primo, qualis debeat esse ille dolor: Secundo, Quotplex sit: Tertio, quas operationes in anima producat, & que sunt similia. Attenti obsecro citote in hac gravissimæ momenti materia, ubi ex defectu sufficientis scientia maximi committitur errores, & millena invalide hunc confessiones. Pavete.

§. I. *Hinc bene notandum qualis esse debeat.*

3. *Confirmatio.* Non quilibet pannus crudus & hirsutus quadrat pro veste regia; ita non quilibet dolor mere ex humanis, & naturalibus motivis procedens sufficit ad Sacramentum penitentia. Explico rem ab exemplis, ut clarius pateat: Est quidam lutor, qui magam pecunie summam perdidit; jam inimice forti indignaque chartifolia damnat, & in ignem conjicit. Aliud exemplum: Est intemperans potator, qui heri in ebrietate rixas contraxit, & ab adversario pugnis vehementer fuit contusus; jam hodie capitis vulnera, & ocalorum livorem deplorans statuit inceps sobrietatem amare. Adhuc unum; Paella ad blanditias ac promissiones impudici lenonis in turpe facinus consentit, jam contracta infamia publica misere le decem patiens, in continuo fletus effunditur: hæc, an illius litoris, an istius potatoris, an hujus pugnae dolor sufficiens est ad Sacramentum? Nequaquam; quia dolor mere naturalis est, cum ipsum rationis lumen, & vis nature exigit, ut pecunie, sanitatis, & virginie honoris dispendium, tanquam malum haud leve deploratur, indignus est ille dolor, qui a Deo criminum veniam impetret, prout expertus est Saul; doluit ille quidem, falsusque est se perperam egisse violando imperia Samuelis, & tamen delicti remissionem non obtinuit, quia id omne non alia de causa fecit, quam ob publicum probum, quod ex eo metuebat, si Rego paulo ante sibi tradito rursus exueretur; hinc cum dixisset: (*1. Reg. 15.*) *Peccavi, mox ad iratum Samuelem conversus, sed nunc, inquietabat, honora me coram Israel.* Dolor ergo qui ad Sacramentum requiritur, debet esse supernaturalis, hoc est procedens ex motivo supernaturali, hoc est perfectio vel imperfectio, in quantum nempe respicit Deum offensum, illum vel aman-

do ut summam Bonum, vel timendo ut justum Judicem, prout paulo post magis declarabitur.

4. Jam audita hæc voce *Supernaturalis* sunt haud pauci & Christianis male instructis, qui putant, intelligi hic dolorem profusum miraculofum, sensibilibiter intentum, ac talem, quo concepto cor necessario flammis dare, aut in frusta diffrangi debeat; proinde si confessari non cum animi terneritudinem sentiant, ut lacrymas fundant, & vix non deliquitum patiuntur, semper turbantur, dubitant an satisfecerint. Scit illi deceptionem hanc esse valde gravem, quæ ut in populo Christiano dedocetur, mandat Catechismus ex decreto Trid. impressus, *pa. 673.* ut hoc punctum fidelibus bene explicetur: *Monendi sunt fideles, ne arbitrentur cum dolorem sensu corporis præcipi. Dolor de offenso Deo pure spiritualis est, & solum in voluntate consistit, non in sensibili affectione animi; non lacrymas ocalorum, non in conatu cordis, & non in singultibus, & raptibus: quare? quia hæc omnia ut plurimum ex dispositione corporis, & naturali terneritudine animi dependunt. Seria contritio, est lacrymas non producta, sufficiens tamen contritio est; sicut ignis, est faxum aut viridem truncum non incendat, tamen ignis est. Sed nunquid lacryma a sanctis Patribus intrin in modum extolluntur? Extolluntur; si Deus contrito peccatori donum lacrymarum concedat, respicienda non sunt, sed neque anxie querenda sunt: prælapta solida ac generosa laci ipsius humilitatis, atque Dei super omnia bona dilecti æstimatione.*

5. Multo minus iste dolor, de quo loquimur, consistit in mulierculo fletu mularum, quæ ad confessionalem ventitantes fere id solamquam, ut suas calamitates, quas domi patiuntur, enarrent: Domine, sum feminarum infelicissima, maritum habeo bibalum, prodigium, gurgiosum, totum die crapulosum in gurgulium sedet, & cum vespere domum redi, fure, fulminat, cedit: ego & misere mee proles fame vix non perimus, non habemus molam panis, quo vescamur, illa ægrotat, junior filius jam est mortuus, focus, quam in adibus tolerare debeo, est teretica, est fastidiosa &c. Ita loquuntur, & simul sacrum tribunal inconditis lictibus inundant. Deum immortalem! quam absurda hæc confitendi assuetudo? quid hæc naga ad confessionalem? edic jam tua peccata, & siquid auxilii tui consisti a confessario queris, expone illi tuas calamitates in colloquio privato. Dein ad quid iste lacryma? nunquid funduntur super infortunata temporalia? ita omnino est, & sic quod pessimum est, animo pure circa temporalia occupato ac quidem cogitatur de dolore circa peccata. Profecto hæc anilis rudissimarum mulierum simplicitas multas post se trahit sacrilegas confessiones.

§. II. *Denique quotplex sit.*

6. Jam explicato, quomodo dolor supernaturalis ad confessionem requisitus constitutus esse

debet, nunc veniam ad alteram quaestionem, quoties sit iste dolor? Attendite bene; Peccatum est quasi biceps draco, continens tam reatum culpæ, quam reatum poenæ, quorum primum offendit superiorem Dei Majestatem, alter lædit ipsam animam peccantis: conformiter ad hanc duplicem malitiam, etiam dolor, qui de peccato concipi potest, dupliciter distinguitur; primum est, qui dolet de peccato, in quantum est offensa Dei super omnia alia bona amata, & hic vocatur *contritio perfecta*; alter est, qui dolet de peccato, in quantum est meritum poenæ damnationis, aut poenæ temporariam, & hic vocatur *contritio imperfecta*. Quod autem discrimen est inter utrumque? Respondetur, contritus unum respicit Deum, attritus respicit seipsum: contritus dolet ut filius propter Patris offensam, attritus dolet ut servus propter castigationem pronomerit: contritio procedit ex amore, attritio ex timore: quamquam autem illa citra dubium securior, & omnibus Christianis summo prece suadenda ac commendanda sit, illa tamen una cum confessione ad valorem Sacramenti, & ad impetraendam peccatorum veniam esse sufficiens, prout definiit Tridentinum.

7. Attritionem seu dolorem imperfectum, quod attinet, qui ex metu poenarum, ex spe premiorum, ex consideratione turpitudinis peccati, aut simili motivo procedit, bene cavendus est hic aliquis copulans, in quem non raro poenitentes haud bene instructi impingunt: est autem iste, quod hac duo sint inter se valde diversa, timere infernum, & ex timore inferni abominari peccatum; multi enim timent quidem infernum, sed Divinæ legis violationem, cui poenæ illæ aeternæ decretæ sunt, non reformidant, quibus S. Augustinus illud exprobat, ep. 44. ad Anast. *Timos ardere, non times peccare*. Ponamus filium-familias, qui bona paterna levendo perniciose dissipat, & propterea a Patre severo puniatur: aliquando cum lusu vacat, & aens egregie tractat, procul advertentem observat patrem: quid agit? cito abruptum ludum, & e consolatio confortio se proripit. Quis dicitur hunc juvenem a ludo abhorre? certe non lulum, sed irati Patris exprobrationem ac verbera horret, quæ scit sibi, si in fragranti post iterata monita dependarunt, indubitanter esse incutienda. Haud aliter se res habet cum isto aut illo peccatore: timet infernum rectè rectissime; sed an propter metum inferni etiam timet & averetur peccatum? Nequaquam; *Malitiam autem non odit, postquam de illo dicitur cum psalmista. (Psalm. 35.)* cum tamen contritio imperfecta ad Sacramentum necessaria non solum prius illud, id est, timere infernum, sed posterius istud, id est, timere ac fugere peccatum propter infernum ab ipso requirit: An ergo non sufficit, timere infernum? Non sufficit; nam prout insinuat S. Augustinus, serm. 9. de Verb. Apost. etiam si sit metus patibulum, hoc cum non li-

berat a suspensio, necesse est, ut metu patibuli fugiat, & averetur furtum.

8. Contritionem vero seu dolorem perfectum, quod concernit, qui ex amore Dei procedit, sciendum est, hunc dolorem esse præstantissimum poenitentis actum; quia anima, quæ sic dolet, & pure dolet, & summe dolet. Pure dolet, quia & commodorum & damnorum suorum penitus oblitæ nec ad calli prævium, nec ad inferni metum attendit, sed unum deplorat Deum super omnia amatum offendisse, atque secundum præsentem animi dispositionem peratæ est ipsa inferni tormenta subire, si possit per hoc offensam Dei infestam reddere, imo hæc tormenta potius æternum pati, quam Optimum Deum gravi peccato rursus offendere. Summe dein dolet, non eo quidem sensu, quod actui doloris nullum incrementum aut vehementior virium conatus addi possit, sed eo sensu, quod Deum in summo amoris ac admirationis apice super omnia bona creata collocet, & peccatum tanquam malum Dei super omnia alia mala serio detestetur.

9. Quæris fortasse, quam intensa igitur hæc contritio esse debeat, ut hunc perfectionis gradum assequatur? Mi Christiane, hæc interrogatio impertinens tuam prodit, mihi que satis indicio est, quod hæc in re meliori informatione indigeas: scias igitur, contritionem fundatam in amore Dei, amor autem iste ab auctoribus distinguitur in intensum & appetitivum: *intensum* est, qui cum multo conatu & applicatione appetitus sensitivi elicitur, ita, ut cor fere ardeat: *appetitivum* est, qui ferè voluntatis affectu Deum super omnia amat, quod de cætero animas veritatem diffundat. Res tota clarescit in exemplo jam alias, ni fallor, dato: Nobilis parens habet geminos filios; primogenitus jam adultior ætate virtutis ac prudentiæ adolescens est, de quo tota familia grandem spem concepit. Alter tenerulus est, ac infans mire blandus, qui gratia sua ac lepore omnium oculos ac animos ad se trahit: jam sanguis de calis venire Angelum, qui patri desuaciet, trahitur filio moriendum esse. Quid agit Pater? Atteritur quidem de hæc necessitate perdeni unum ex filiis, nihilominus tandem resolvit, peccatæ juvenis, quia jactura minoris momenti est, vivat natu major, quia fulcrum & solatium habentis familie est. En mi Christiane, hic parens filium minorem amat amore intensivo, majorem appetitivo, ex quo patet appetitivum esse fortiore intensivo, consequenter illum non istam in contritione perfectæ requiri: si Deum amos amore intensivo, id est fiat cum lacrymis, cum ingenti ardore cordis omnique ac sensibili tenentudine, de qua ante mentionem fecimus, non ita securus es, ac si Deum amos amore appetitivo. Sed quibus indicis delucere possunt, quod hunc amorem habeam? si ego te interrogo, esse paratus potius famæ & honorum omnium, quæ possides, jacturam pati?

cite

esse paratus potius amicos & filios perdere? esse paratus potius extremas persecutiones, exilia, & martyria sustinere, quam Deum tuum peccato offendere? si ego, inquam, ita interrogarem, & tu vere ac serio secundum præsentem voluntatis dispositionem respondere posses: Ita, lull paratus; tunc enim vero habes contritionem illam appetitivam Dei, de qua loquitur illam illum injuriam inimico condones, ut amore Dei bonum injuste acquisitum restituas, & tu ad singula exim, punctimque respondeas: *Non possunt*, tunc indubitanter teneo, contritionem tuam esse nullam, & confessionem sacrilegam.

§. III. Deinde quam nobilibus operationes posse trahit.

10. Audivimus de contritione qualis sit & quotuplex sit, jam tertio puncto breviter percipiendum, quam efficax sit, & quam mobiles operationes in anima producat, quas sancti Patres, & Spiritus Magistri, ubi de actu contritionis ejusque dignitate loquuntur, summissis laudibus extollunt. Quæro igitur, quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut peccatum de quo momento deletat; hinc Chrysolomus, Hom. de cæco nat. *Peccasti? Lavisti? peccatum solvisti*. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut peccata omnia numero plurima, gravitate maxima e corde ejiciat; ideo comparatur mari juxta verba illa Prophetæ: *(Thren. 1.) Magna est vas mare contritio tua*; sicut enim mare naufragum cadavera in litus evomit; ita contritio, ait Legionensis, serm. 5. Dom. 3. Quadr. peccata e corde expellit. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut siquis noxas ac turpitudines totius mundi commassisset, illi sufficeret ad totam hanc malorum terram simul ac semel expurgandam; & propter S. Gregorius Nazianzenus apud Segneri par. 3. dicitur. 23. num. 6. illam catalyolum comparat; sicut enim catalyolus omnes peccatores delevit, ita contritio omnia peccata extinguit. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut inimicas animi passionis, & peccati desideria magis, quam quilibet alius virtutis adus, opprimat & mortificet: hinc possunt merito de illa usurpari verba illa Cantuarum, c. 8. *Fortis est in mors dilectio*: in quo autem conveniunt mors & dilectio? in eo, repositi S. Ambrosius, lib. de Isaac & anima, quod fuit mors, ita & dilectio est *finis omnium peccatorum*. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut hominem thelauris longe maximis ac plurimis locupletet: sicut enim gens Hebræa olim longe dicitur a Babylone rediit, quam eo abierat; ita animus hoc salubri dolore contritus plus post peccatum gratia obtinet, quam eontridum admisso habuerat; quia quidquid meritorium perdidit, recuperat & novum insuper gratiarum ac meritorum additamentum accipit,

Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut calum in momento aperiat, & infernum claudat; quocirca Hugo a S. Victore Misc. Hom. 1. Tit. 106. ait: *Tantum avertit, quod minuit damnatio: tantum confert, quod salus promittit*. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut hominem saluum faciat, etiam in extremis contritus de factu sacerdotis aut loquæ sacramentali confessionem obire non amplius possit, ea solum conditione recepta, ut si ad se redierit, peccata sua claribus subiret teneatur. Quantæ est efficacitæ contritio? Tantæ, ut si feriat fit & ex ardentis compuncti peccatoris affectu magna cum perfectione proficiatur, ipsas etiam purgatorias penas extinguere valeat. Percipite calum mirabilem, quem S. Vincentius Ferrerius in Fer. 6. post Dom. 1. Quadr. commemorat.

11. In quadam Hispania civitate debebat juvenis quedam femina, quæ sicut naturæ doliibus, præsertim insigni corporis venustate erat prædita; ita anima tenus erat monstrum infernale propter enormium flagitiorum affectuendum, quibus erat dedita: Angelis erant luctus, hominibus scandalo, & demonibus læticia. Nescia autem, an hæc eadem sit illa femina, de qua alii auctores recentent. *(Jul. Max. in Epist. 50. Jac. de Vir.)* quod proprios parentes, qui piis admonitionibus illum corrigere ac emendare laborabant, crudeli & inaudito facinore, & matrem quidem veneno, patrem autem in somma pagione interfecerunt, atque in exteras regiones profuga eam sequebatur vitæ rationem tenuerit, qua ipse Almoduzus non possit pejorem. Hoc certum est, quod non suum solum animam, sed & plures alias sub signa diaboli traxerit, & æternæ ruinas consignavit. Quondam die festo, quo ingens populi frequentia ad Ecclesiam festinabat, decrevit eam illuc ire, non quidem devotionis, sed potius curiositatis causa, videlicet, ut multos videret, & multos videretur. Habebatur concio, & sacer Prædicator materiam agitabat contra pudendum luxuriositatem: verba illius, quibus terribiles luxuriosorum penas, & Dei Optimi Maximi offensam exaggerabat, erant adeo nervosa, ut fæquem peccatis hujus peccatrici profunde penetrarent. Audivit illa, quæ hæctenus nesciit, atque cooperante Spiritu Sancti gratia agnovit suæ damnationis periculum, agnovit gravitatem peccati, agnovit summi Boni offensam, agnovit Dei vocantis bonitatem ac misericordiam, atque hæc tam viva & hæctenus nunquam experta agnitione concepit tam immensam dolorosissimæ poenitentis contritionem, ut illi sufficiens impar in grave deliquitum prolapsa, repente spiritum esset. Exortus est ingens tumultus in populo, nemo non intente affligebatur super improbitate morte hujus peccatrici, quæ prodigatissimam vitam egisse passim dicebatur. Sacer Orator compescuit luctum plebis, juitique, ut pro emortua conjunctæ preces tenderent: verum peccæ; dum id agitur, insouit hæc vox de cælo: Nolite orare pro illa, quia jam inter be-

tos

tos recepta est in calis; itane in calis recepta est? Omnia; Quare? Propter contritionem, qua fuit iustificata etiam extra Sacramentum. O! laudetur ac benedicatur insonita Dei Bonitas, quae tam praestans salutis remedium nobis contulit; Mi Christiane, da operam, ut salustior perfectae contritionis actus bene assecundas; necis enim, an non volentia aut repentina morte, absque occasione consenti defuncturus sis, & si revera id tibi contingat, non habes aliud remedium salvandi animam, quam contritionem.

12. Epilogus. Jam dum conclusionem hodiernae dissertationis facere volo, audio lamentantem quemdam, qui ait: Credo equidem, nobilissimum hunc actum esse valde efficacem; sed & est valde difficilis: certe haec ante confessionem eliciturus, invenio cor meum profusum esuscum & sterile, nec possam assequi tam sublimem amorem Dei & detestationem peccati; &c. Macte animo, non recedam & cathedra, donec salubre tibi consilium suggerero; Nota igitur: duo sunt praecipuae fontes, ex quibus praestantissimus hic contritionis actus profluit, quos Spiritus Sanctus per os Ecclesiastici c. 17. indicare videtur: *Convertere ad Dominum, & precare aures faciem Domini.* Primus igitur fons est servens ad Deum oratio; cum enim dolor iste, de quo agimus, & qui est pars Sacramenti Penitentiae, sit speciale donum Dei, clare patet, quod ad illum elicendum Dei adiutorium non possimus nos melius preparare, quam petendo. Enimvero deploranda est plerumque mortalium caecitas, qui periculum sibi habent, se v. g. valetudinem male affectam recuperare non posse, nisi Deo & sanctis Calibus se votis ac precibus commendent: nihilominus in animo inducunt, se ex inimicis Dei posse redire in ejus gratiam, abque eo, quod vel semel Deo supplicent. Ah! revera non est ita; *Iustificatio impit est maximum opus Dei*, ait Angelicus: (*5. Thom. 1. 2. q. 113. a. 9.*) cum ergo tu fmitter credas, abreptum praematura morte filium vite & sanitatem non restitutum nisi Deum precibus ardentissimis & plurimis fatiges, utique a recta aberras ratione, si entissimam animam mortuam vite reddendam, cum semel quidem os ad Deum orandum perierit, cum tamen hoc sit opus adhaec comparatione majus, quam si sexcenta advera jam veribus corrola ad Dei nutum momento resurgunt. Quare si bonus tibi consilium, crebro & studiose a Deo habere pete dolorem: si labet, te motus Deum his verbis alloquit: Domine, en me miserum, qui peccare possum, dolere autem de peccato viribus meis non possum, & perorare mihi adjuicem manum tuam, & fer opem, ut peccata mea ex amore tui per seriam contritionem, quae donum tuum est, ex animo delectari valeam &c. Alter fons, ex quonobilissimus contritionis actus profluit, est converti ad Deum, impendendo omnes vires ac facultates,

ut peccatorum nostrorum numerum ac multitudinem bene perpendamus. Nemo sciret, qui ante confessionem aliorum peccatorum meminisset, quam eorum quae ab ultima confessione admittit, & hinc modico horrore percellitur, quia est sint multa, non tamen sunt omnia, quae tota vita patravit, dicens cum penitente Rege: (*Psalm. 38.*) *Recogitabo tibi omnes annos meos;* & tum serinon aliter poterit, quam ut totus exhorrescat. Quatuor peccata singulis septimanis commissa in anno a seculo conficiunt numerum ducentorum & amplius, decem vero annis ascendunt ultra duo milia. Jam cum sint quam plurimi, qui hebdomadam longe pluribus, quam quatuor peccatis vitam commutulant, & ultra decem annos detestandam hanc peccandi assuetudinem prorogent, Deum imortalem! an non summo horrore perfundatur, si totum hunc notarum cumulam oculis mentis obijciant? Nec satis hoc: postquam numerum perspexerint, etiam ad considerandum peccatorum deformitatem se vertant. Omnis noxa lethalis tanquam offensa Nativis, injuria est tamen oris, ut plus asserat Deo diplicitantia, & contemptus, quam illi asserant gaudii & glorie omnia tam Angelorum quam hominum obsequia. Crescit hac injuria ex vilitate offensantis, & Majestate offensis: quid quilibet nostrum est, five corpus, five animam spectet, si cum Deo conferatur? quid aliud est miserum corpus, quam pugillaris massa coagmentata cineris? quid anima peccato inquinata, quam demonum deformitate deformior? Gentes omnes, & populi qui sunt & qui esse possunt Deo comparati, quid sunt? Nil aliud teste Propheta, (*Isa. 40.*) quam *filia sicutae*: & quantilla hujus filiae pars est unquamvisque nostrum? &c. Hac ergo & his similia penitens peccator bene perpendat, & faxos sit oportet, si salutaris doloris nihil in animo nasci adverteret, praesertim, cum Deus diserte pronuntiat: (*Jerem. 17.*) *Cum converteris convertent te,* id est, si sereris, quod in te est, non dero tibi in meo auxilio; & gratia adjuicere; Eja Christiani mei, antequam ad Sacrum tribunal peccata confessuri accedatis, hunc actum elicit: Oltima Dei mei supra omnia amata Majestas, egovillissima creatura tua coram te ac tota caelestium fabricator, quod teoptimum Benefactorum, creatorem meum, cogitatione, verbo, & opere gravissime offenderim: sed hoc ipsum est, quod jam adeo mihi dolet, ut vellem mihi cor praedolore diffrumpi, idque non alia de causa, quam quia te Dominum meum, te Deum meum, te summum Bonum meum offendi; Eilo caelo excidit, esto infernum promeritis sim, id non adeo me affligit quam affligit tua offensa Bonitas; Maledicta peccata, egovos exorer, & infecta esse volo, quia Deum meum super omnia amo; atque jam statuo ac firmissime decerno, deinceps potius in mortuorum quam in peccatorum numero ero; valete peccata; valete mali gratias; valete occasiones; Deus da mihi tuum socium &c. &c.

Feria V. post Dominicam I. Quadragesimae.

CONCEPTUS XVII.

Continuatur eadem materia de dolore ad confessionem requisito, & respondetur ad quaedam interrogata.

Miserere mei Domine Fili David, filia mea male a demonio vexatur. *Matth. 17.*

Circa dolorem ad penitentiam requisitum multi errores committuntur.

1. **P**er hanc filiam male a demonio vexatam convenienter intelligi potest peccatrix inimica, quae a Deo aliena sub infernalis inimici tyrannide ingemiscit. Quemadmodum igitur Chanaan mulier pro miserabili filia sua Christo Domino mira quadam constantia supplex facta est; ita Christianorum quilibet, si forte in infelicem peccati statum incidit, Deum pro liberatione animae suae enixis precibus orat, atque remedia omnia pro impetrando statu gratiae adhibeat; inter quae remedia principale est penitentia, & ad penitentiam requisitus animi dolor. Mi Christiane, intellexisti quae ultima vice de necessitate, diversitate, & dignitate hujus doloris propulsi? Incellexi, inquit; verum remanet mihi aliqua dubia, quae si liceret, vellem libenter proponere. Propono, utique licet, iustitiam te in hac summi momenti re tracto libentius, quanto crassiores invenio errores vel ex inscientia, vel ex tepiditate, veldemum ex mali demonis invidia profectos: Video non nunquam Christianos, qui, ubi primum in Ecclesiam venerint, ne quidem genua flectunt, sed statim ad sacrum tribunal accurrunt: Deum imortalem! ubi preparatio? ubi invocatio Sancti Spiritus? ubi Examen conscientiae? ubi dolor de commissis, in quo elicendum homines etiam valde perfecti haud parum laborant? Ubi deum ante sacrum tribunal inconstituta compunctione faciem, gemitum, ridet, ac oculos in omnes tendit angulos curiose emittunt. Ah! ubi Dominum timor? ubi cordis compunctio? ubi viva fides? ubi humilitas? An hic maleficis capitis reus auderet accedere ad iudicem terrenum? Non; plane non; & id auid peccator laici David viuz Majestatis, ipsiusque gehonna reus, coram illo Iudice, & cujus sententia pender felix vel infelix aeternitas? credamne ego, ejusmodi confessiones Domino Deo esse acceptas? Non credo, sed potius mihi persuadeo, hanc immodestam ac tepiditatem esse singulare artificium infernalis inimici. De tyranno quodam crudelissimo perhibetur, (*Abian. l. 14. var. Hispan.*) quod cum subditorum comparationes contra se timeret, imito verba, mox etiam lacrymas prohiberit; eundem in morem agit infernalis tyrannus, qui, cum videt, non esse validiora ad espugnandum regnum suum arma, quam Sacramentum Penitentiae, id non facit mi-

seranda innumerablem animarum strage apud plurimos Christianos ex defectu ferri dolens infirmare ac invalidare fatigat. Videbimus aliquando in illa die, quod vera loquar.

Prout de hoc variis questionibus proponi possunt.

2. **P**roposito. Jam tu mi Christiane, tua dubia & quaestiones propone, respondebo tibi, & quidem quantum fieri poterit, conformiter ad hodiernum Evangelium; Attende; Favete.

S. I. Primo: Quinam dolor praesentibus sit, contritio, an attritio?

3. **C**onfirmatio. Quare itaque primo: cum ultima vice dictum sit, dolorem pro confessione requisitum distinguere in contritionem, & attritionem, quemam ex utroque praeligere oportet? Ad hanc quaestionem volo, ut verba illa Evangelii (*Matth. 15.*) consideres: *Et sanata est filia ejus ex illa hora*, id est tam efficax & operatorius erat fermo Christi Domini, ut eo momento quo locutus est, sine omni mora filia ab infernali infirmitate fuerit liberata. Parem in modum dico, contritionem utique praecedendam esse praer attritione, quia eo momento, quo concipitur, etiam causa, quo contentius haberi non potest, sine omni mora a iugo peccati liberat, & gratiam ac amicitiam Dei recuperat. Fingamus hominem, qui omnia iura plura peccata commiserit, quam commiserat simul omnes damnati, ventur ille in articulum mortis absque occasione contentendi, si eliciat contritionem perfectam, eo instanti sit filius Dei & haeres caelestis gloriae, ac solum contentio retenta, ut si forsitan denuo convalescit, se sacerdoti pro confessione peccatorum sistere teneatur, prout jam nuper explicatum est.

4. **P**roinde suadeo tibi, quod omnibus & singulis Christianis iustam cupere, ut non solum, dum Sacramenta percipis, sed etiam alias v. g. dum mane surgis, dum vesperi cubitum concessis, dum in peccatum grave forsitan cadis, dum iter ingredieris, dum navim aut equum concessis, dum contritus tempemtam ori conspicias, dum imminenteam grauidinem adveris aut alium periculum pertimescis, contritionis actum elicias, ac sic moris, de qua necis ubi, quando, & quomodo te occupatura sit, non nisi contritum te inveniat. Hanc in finem narratur de Eximio Doctore Francisco Suarez S. J. (*P. Arrianus in Tub. Cap. 3. infra. 11. m. 8.*) quod licet immenso studio in labore die noctuque occupatus fuerit, & ingenia nescio quot ac quanta volumina in litterati orbis admirationem edidisset, tamen singulis diebus ad millionum centies etiam contritionis elucevit. E contra si hanc salutarem exercitationem negligis, mi Christiane, pessime tibi ipsi pro mortis articulo consulas: quidam studiosus Alcala, ac relore Aponte, in Matth. r. n. 29. igitur notandi, cum in flumine se lavasset, lubricante pede in profundum missus, & post satis longum temporis spatium a sociis extractus est. Ubi ad se rediit, lassus

est, se dant, cum aquis lacretur, bene quidem recordatum fuisse actus contritionis, sed quod metum mortis & desiderium emergendi nunquam illum elucisisset. Neque dicit hic aliquis, hoc accidisse ex nimia animi perturbatione; nam & Carolus Serenissimus Hispania Princeps, Philippus III. Filius, (P. Ardius loc. cit.) cum ex repentino malo loquelam perdidit, & cum esum post multas dein horas beneficio Beatrix Virginis recuperavit, ad se reversus dixit: quod milles recordatus fuerit eliciendi actus contritionis, sed nunquam ad illum eliciendum pervenire potuerit. Mi Christiane quod his contigit, idem & tibi contingere potest; quo loco deus fabit fors tua, si nunc saluberrimo nunc actui non affectus, quo sensus tibi cogit erit, si felix te in peccato lethali esse constitutum? si felix te in peccato lethali tibi profuturam? si felix te versari in inevitabili damnationis periculo? Nonne tuam dicit de poterit, quod de inferni Estu: (Hebr. 12.) Non invenit penitentiam, quamvis cum lacrymis inquisisset tam!

5. Præterea hæc contritionis exercitatio & aliud grande emolumentum post te trahit. Quod illud? Christianus in statu peccati existens perdit omnia bona operum, omnes preces, omnia jejunia, omnes elemosinas, omnes auditiones favorum, alique, quæ interim operatur; quia bona opera in statu peccati facta nullius sunt meriti apud Deum. Quanta hæc perditio; contra actus contritionis non sic infunditque elicitores, utpote qui peccatorum meriti capax reddat. Ponamus ex una parte hominem, qui unius peccati mortalis scienter reus per quinquaginta annos maxima austeritate viveret, distribuendo immensas elemosinas, cruentis flagris ac ciliis corpus macerando, & singulis diebus actum attritionis, sed sine confessione eliciendo: quæ in his operibus liberaretur a peccati reatu? Non liberaretur, maneret in Dei inimicitia. Ponamus ex altera parte alium, qui per istud quinquaginta annorum spatium commisit tota peccata mortalia, quot sunt huius tantis temporis momenta, post hæc autem eliceret actum perfectæ contritionis, an redit cum Deo in gratiam? omnino redit, de hoc nullum est dubium, quia est de fide. En igitur, quinquaginta annorum opera, penitentia, & austeritates non æquantur operi, penitentia, & austeritates non æquantur operi illi, nonne hoc grande est emolumentum, ac grandis felicitas? Atque sic puto præter questionem satisfactum esse, quamnam præferat prælegere, contritionem, an attritionem?

§. II. Secundo, quomodo contritio perfecta impetrari debeat?

6. Jam quæris secundo, mi Christiane, cum hic actus contritionis non sit sine difficultate, & prout audivimus, etiam hominibus perfectis nonnunquam multum negotii facesset, quomodo impetrari possit ac debeat? Ad hæc questionem digito tibi signa verba illa mulieris Chana-

æz in hodierno Evangelio: (Matth. 15.) *Domine adjuva me*: volo dicere, tam pretiosum hunc actum contritionis, qui parum ac liberale Dei donum est, non impetrabis, nisi illam ferventissimis precibus frequenter a Deo exores. Discrimen tamen hic faciendum est: vel enim, mi Christiane. Ex eorum numero es, qui mere venialia ad sacrum tribunal afferunt, vel ex numero illorum, qui gravibus delictis valde sunt inveterati? si primum, esto bono animo, non deerit tibi gratia ad excitandum convenientem dolorem: si vero secundum, utique excitatio huius doloris difficilioris est molimur: solum aliquis aut balneario, qui toto anno aquas trahat, facili lotione fides, qui forte adherent, a manibus abluat: ac liber aliquis ferrarius aut carbonarius, qui toto anno ignem & fuliginem occupat, inveteratas fordes difficulter absterget. Proinde ut bene me intelligas, scias velim, conversionem unius peccatoris animæ esse majus & prodigiosius Misericordie Divinæ opus, quam si Deus hoc momento omnes mortuos resuscitaret: quemadmodum igitur tui vires naturales ad resuscitationem unius mortui nihil conducere possunt; ita multo minus contribuere possunt ad conversionem huius contritionem perfectam. Quid tibi superest? Id, ut iteratis orationibus ad Deum recurras, & præventionem Spiritus Sancti gratiam, qua cor tuum necessario moveri ac excitari debet, humiliter exores, dicendo: *Domine adjuva me*: O Redemptor anime meæ, scio, quod per me possum peccare, sed sine te non possum dolere; scio, quod per me possum me confutare, sed sine te non possum mundari; scio quod per me possum venenum haurire, sed sine te non possum convalescere; Tu ergo auxiliatricem manum mihi porrigere, & respice me illius oculis quibus Petrus in atrio, Paulus in via, & Magdalenam in domo Simonis respexit: *Converte me Domine, & convertet*: (Zechem. 31.) Sic ille mi Christiane, tam ante confessionem, quam alius sapiens orandum tibi est: neque diffidentiam habeas, quod Deus non sit tibi opem laurus, qui interposita sua auctoritate promittit: (Exod. 22.) *Si clamaverit ad me, exaudivit eum, & quin mactans sum*. Refert S. Thomas Villanovanus sermo de Pass. Dom. de nocte aliquam Matronam, quæ cum propter frigidum ac durum cor summi gradum difficultatem experiret in eliciendo dolore de peccatis, illam frequentissimis precibus a Deo exoravit; & ecce; Dominus contulit illi tantam animi teneritudinem, tantamque lacrymarum abundantiam, ut sæpe devotiones suas abruptum, & se ex oratorio proripere debuerit; quæ vim, intensioremque compunctionis sustinere non poterat.

7. Liceat huic Sancti Præsulis consilio & meum addere: Mi peccator, si hæc ex parte a Deo non exaudiaris; recurre ad Misericordissimam Dei Matrem: sicut enim teste S. Ignatio Martyre, in Ep. ad B. V. *impossibile est aliquem salvari peccatore sine Mariae auxilio*; ita impossi-

bile est aliquem vere conteri peccatorem sine Mariæ auxilio. Habe tibi commendatum hoc consilium, proderit tibi summopere: Probatum est; laterim hæc ipsa de causa nimisquam fixam est illum in evidentissimo damnationis periculo versari, qui licet vitam agat perquam sceleratam, tamen hæc ipsum contritionis actum tam facile parabilem esse censat, ut illum si pro mortis articulo secure appropinquet. Scriba quidam dissolutissime vitæ, cum sapiens de super salutariter admoneretur, cum risu respondere solebat: Esu bonum ingenium a Deo accepi, damnatum solummodo illi fultis, qui in hoc mortis nesciunt dolere de peccatis. Hæc ille; verum cum aliquando domum redibat, quinquiescens infansuluse cepit illi acclamare: *Avancule, avancule; vide taurum, vide taurum; circumspiciens ille nihil vidit, verum cum domum venit, tam repente obitu extinctus est, ut ne quidem sanctissimum Nomen Jesu invocare valuerit. Sic pereunt præsumptivi, qui putant actum contritionis e suis pendere viribus; Ah! grandis hic error est; exorari impense debet a Christo & sanctissima ejus Matre.*

8. Veram nota ulterius: Non solis precibus ad Deum & Virginem suffis res omnis consecrata est; requiritur insuper, ut tua ex parte non sit otiosus, id est, ut tam intra, quam extra confessionem illa motiva sæpe cederes, quæ animam ad compunctionem commoveret, & excitant: talia motiva sunt, prout innuit Marchantius, candelab. Myk. tr. 5. sect. 3. prop. 2. quæ gratiam, amicitiam, ac filiationem Dei una cum iure celestis hereditatis amittit; quia in vincula ac captivitates infernalis tyranni te concessit; quia præcepta Dei tui, & pretiosum Redemptoris sanguinem pedibus calcasti: denique quia summum ac infinitum Bonum omni laude ac amore dignissimum vili creatura non sine grandi injuria postposuisti. Devotissimus Dei famulus Raymondus de Gapus: (Bellarm. in Genes. col. 1. 3. c. 1.) qui Sanctæ Catharina Senensis erat a confessionibus, petiit a sancto Deo, ut tibi a Deo testem seu ligam impetraret, quo de remissione ac venia tuorum peccatorum certus esse possit. Promisit Sancta se id pro viribus facturam; post aliquot dies in spirituali colloquio cum confessario habito ponderare ac delibere cepit Bonitatem Dei, & nostram erga eum ingratitude, amorem Dei erga homines & nostram illius oblivionem, Vocationem Dei & nostram oblitatam furditatem, Beneficia Dei & nostras illius offensiones. Hæc auscultans Raymondus tacitus latroscus in corde vidit malitiam suorum peccatorum tantam cum claritate, ut illi præ dolore, & vi lacrymarum fere cor dirumpere. Tunc Sancta Virgo subintulit, ita ita est testera seu ligam indulgentiam & remissionis peccatorum; quod tibi Dominus transmittit: redde illi grates pro infinito favore; En mi Christiane quamvis consideratio Divinæ Bonitatis, Divinorumque Beneficiorum animam commoverat! Quare

age, si ante confessionem aut alias cor tuum sæxum & inflexibile esse experias, confide ante crucifixi imaginem & Redemptorem tuum fixum ac meditantibus oculis intuens comparationem inter te & illum iustitiam, sic te alloquere: Ecce anima mea, iste est Deus tuus, qui ex nihilo te creavit, ut illi servires, & quot tu horas illius servitio recte impendisti; iste Deus tuus est fons omnium honorum, a quo habes quicquid es, & quam tu gratitudinem illius Bonitati rependisti? Iste Deus tuus in terram descendit, ut te in alium assumeret, & quoties tu celo renunciasti? Iste Deus tuus præscripsit tibi præcepta sanctissima, & quod inter omnia tu non violasti? En caput est spinis coronatum, & tu vis coronari rosis! En oculi lacrymis exundant, & tu in jocos & risus dissolveris! En genæ colapsis livescunt, & tu non potes aculeatum verbum sufferre! En sanctissimum os aceto & felle potatur, & tu deliciosus cupidus helluaris! En totum corpus sanguine perlatum, & tu amore Dei tui ne unam quidem guttur, aut sadoris gutturam sudisti! &c. Sic sic, inquam, mi Christiane teipsum alloquere, lacrum lotes potra illa Molitana, longe durius, nisi hæc aut simili meditatione cor tuum emoliri sentires. Atque hæc ratione arbitor etiam secunde tux questionis satisfactum esse, quomodo contritio perfecta impetrari valeat?

§. III. Tertio, an contritio debeat esse conjuncta cum lacrymis.

9. Jam quæris denique tertio, an dolor hic perfectus, de quo hæctenus locuti sumus, debeat esse conjunctus cum lacrymis? Ad hæc questionem intæri ac jubeo verba illa hodierni Evangelii: *O mulier magis est facta tua, facta tibi fuisse vis*. En, non conlat mulierem Chananaeam lacrymatam fuisse, & tamen Mundi Redemptor ob internam fidem contulit illi beneficium, quod oraverat: parem in modum etiam si lacrymas, quo sæpe a naturali dispositione corporis dependunt, super peccata non fundas, tamen Deus, si feriam animi compunctionem habeas, illa tibi condat, ac indulget.

10. Verum dum id loquor, non ideo putes contemnendas esse lacrymas tanquam inutilis & supervacaneas: hæc enim ita; si Deus has tibi coarserat, habent miram ac profus prodigiosam virtutem extinguendi peccata. Tempore Prophetæ Elize grandis erat in vera Religione ac cultu Dei disturbatio, quia sceleratus Rex Achab, cuiusque assor Jezabel permultos Judæorum tum idolatris tum ad idolatriam evocabat: hæc impietati fortiter se opposuit Elias, provocavit in montem Carmelum omnes gentium sacrificulos, tanquam in eorum contemptu mactatum altari superimposuit, dea vicissim & ligam, quod compromitterat, affixis audis coupergi jussit, id quod trinis vic-

4. Illud vero hac in se negandum minime est, quod aliqui ex peccatoribus plus, alii minus hac difficultate propofiti laborent; qui primum heri incipit esse amplius, utique expeditius ad Deum recte decernit, quam qui a multis annis in radicata peccati consuetudine demerfus hæret; hic hæbet ubi experientia, quod ille ad quodvis confelarii monitum paratissime emendationem promittit; ille vero ordinarie tergiversari, & necio quas exculpationes obfendere solet; *Nil Pater, non possum aliter vivere, sum homo nimis fragilis; promitto tamen, quod velim facere, quantum possum!* Deus bone, hac tandem rediguntur inveterati ac consueudinarii, ut omne propofitum, quod concipiunt, sit elambe & infirmum: Corallium principio inter plantas reputatur, tandem nubi induruit, in lapidum numerum recitatur. Sic peccatores initio, ut incunæ teneræ sunt concitantes, succedat veritatis ad eam obnationem deveniunt, ut sine peccato vivere sibi impossibile ducant. O miserum talium hominum conditionem, quibus vel aliter vitandum vel certo pereundum est; prout inde id maxime illis suavis volo ut calidissimi precibus pro emollitione cordis sui Deum exoret, idque impetrare conantur, quod per Ezechielum promittit: *Auferam cor lapideum de carne vobis, & dabo eis cor carnosum.* (Ezech. 11.) Caterum non in eo tibi aditipulor, nisi peccator, quod omnes mutabilitatem, quam post susceptum toties poenitentiam Sacramentum experitis, tunc fragilitati adscribas; quamquam enim hac nonnulli confert ad tam celeres recessus, tunc tamen nonnulli confert ac principalem causam esse lurida ac perfundiorie depalpena propofiti, quibuscum primas confessiones obtulit. Ne vitio mihi veritas, loquor cum S. Augustino, videris mihi sæpe a sacro tribunali recessisse ut lupus, qui ferax ad gregem mandandum accurrit. Si pastores cum suis canibus magna animofitate obviam illi procedant, non bellata timens ac tremens ad nota se quidem latibula recipit, verum non idcirco lupi naturam exiit; quia licet nunc necessitate compellus fugiat, tamen alia vice, dum securior arripit occaso, ad gregem ovium redire cogitatur, Augustini ser. 19. de Verb. Apofl. verba percipit: *Lupus venit fremens, lupus vult fremens, lupus tamen est fremens & tremens.* Haud absimili modo mi peccator, videris & tu recedere in sacro tribunal, teneris forsitan ad restitutionem rei inique, quam jam diu detines, vivis in occasione pessima & publicis scandalis, propterea confelarius paulo acrius in te invehitur: humilias tes, & meliora promittis, quia hic & nunc jã ad extorquendam absolutionem necessariam esse arbitraris: interim cogitas, si hac vice evaseris, jam proxime inveniam alium confelarium, quem iterum decipiam; sic deponis quidem audaciam in peccando, non tamen deponis propensionem ad peccatum, quæ manifeste indicio prodit, mutationem, quam praefers, esse potius simulatam, quam seriam,

id quod dein luculentius patet ex eo, quia paulo post tam belluinus es, quam antea fuiti: *Lupus redit tremens, lupus tamen est.* Eja ad alterum punctum.

§. II. Secundo debet esse universale.

5. Petrus a sancto fervore, quem in monte Thabor conceperat, paulo post in atrio Pontificis defecti: ita multi poenitentes ad pristina peccata facile revertantur: quare? quia propofitum eorum non est universale. Quomodo ergo propofitum debet esse universale? Queramus Prophetam Samuel, & ex eo rationem indagemus, cur Dominus Deus justissime iterum Regem Saul tam temporalis quam æterno regno privavit? Pro eo, aiebat Samuel, (1. Reg. 15.) quod abiecit sermonem Domini, abiecit te Domine, non sic Rex. In quo autem Saul abiecit sermonem Domini? Deus præcepit illi, ut collecto exercitu sceleratum Amaleiticum populum absque ulla miseratione deleret: Rex quidem omne vulgus interfecit in ore gladii. Regis autem Amaleiticum vitam gratiam fecit. Quoniam ergo, licet occiderit ceteros, uni tamen Regi pepercit, delictum hoc tam grave arripit apud Deum, ac si mandatum ejus omnino non fuisset executus: Pro eo quod abiecit sermonem Domini, abiecit te Dominus, non sic Rex. Hanc figuram opportunissime ad meum intentum applicat celeberrimus quidam Concionator: (Berz. Serm. 25. n. 21.) Dominus Deus Christiano poenitenti ferere præcepit, ut peccata omnia accipit dolores ac propofiti gladio interficiat: iste exequitur quidem mandatum, non tamen ad amittit; quia dum v. g. viginti peccatorum ferum agnoscit, proponit deinceps novemdecim fugere, non tamen vigesimum, quod iuter cætera quasi Rex est; apud istum remanet in vivis inveterata inimicitia contra proximum: apud alterum remanet in vivis obsecra familiaritas: apud tertium remanet in vivis voluntas detinendi bonum iniquum, & sic isti peccatores apud Deum haud aliter reputantur, quam si nullum omnino peccatum confessi essent, adeoque accidit illis quod Regi Saul, amittunt regnum æternum. Plecter audire aliud hujus rei exemplum?

6. Cromatius gravi agritudine decumbens, (Surius in Vita S. Selaft.) opem petiit a sancto Sebastiano ad recuperandum sanitatem: Libenter tibi auxilium feram, reposuit sanctissimus Martyr, dummodo itatus idola omnia frangeret, quæ hætenus adorasti. Accepit Cromatius conditionem; cum tamen idola fregisset cetera, uni præ reliquis caro ac venerabilis pepercit: unde licet illi bene precatus esset S. Sebastianus, morbus tamen non remisit, donec a Sancto rogatus, an forsitan upiam superest idolum integrum, candidè fassus est superesse, sed unum duntaxat. Hoc proinde ubi mox in frusta abiit, integra Cromatium valeto rediit. Parem in modum poenitentium aliqui accedunt Sacerdotem, & per sacramentalem absolutionem

nem petit sanitati animæ restitui. Nulla in hoc moro erit, respondet Sacerdos: sed ad hunc finem consequendum frangenda sunt idola omnia hætenus cum tanto Divini honoris præjudicio adorata; necesse est statueris firmissime non peccare de cætero quocumque de causa. Si tu interim dilectum aliquod idolum servare vis, id est, affectum ad voluptatem illicitam, ad lucrum injustum, ad injuriæ vindictam, aut aliud delicti genus, licet destruas idola cætera, nil tibi Sacerdotis absolutio proderit, nec animæ tuæ valeto restituetur. Qui offendit in uno, factus est omnium reus. (Jac. 2.) Si navis oneraria pretiosissimis mercibus onuita optime quidem fit fabricata, unicam tamen ex latere rimam habeat, nonne hæc unica sufficit, ut submergatur tota navis? Tu dicis: non furor, non mentior, non famæ alienæ nocero; ab illo tamen aut illo peccato, ad quod ex manibus proximo tu non video quomodo abstinere possum: an non vides unum hoc fatis esse, ut igneo inferni masti submergaris? Omnino fatis est, peristi, si non univerfim peccata omnia, nullo excepto, firmiter declinare decernas.

7. Porro, ut nihil eorum, quæ huc pertinent, subtraham; hoc defectu universalis propofiti vel maxime laborant illi peccatores, qui commodi ad lucrū aliquid ex sua iniquitate reportant. Explico me: Sunt ex historicis aliqui, (Tiraquell. de Nobil. c. 15. num. 32.) qui dicant, Gracianum, Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem, viros litterarum scientia celeberrimos, fuisse ex adultero genitos; quorum profunde Marter, cum magna sibi gloria duceret, tales viros in suam non solum, sed in univerfæ Reipublicæ emolumentum peperisse, ferunt dicere solita; non posse se dolere de delicto, quod tantorum bonorum fuisset occasio. Ego hanc historiam pro fabula reputo; utor tamen hoc exemplum quamlibet falso, ad explicandum, quæ ratione apud multos peccatores propofitum non sit universale, id est, non se extendat ad illud peccati genus, ex quo lucrum aut commodum capessunt. Tales sunt v. g. impudens famula, quæ Domino domus se flagitiose prostituat, eo quod speret, se morua Dominæ in conjugium adiectum iri: talis est misera v. g. puella, quæ propter blandientem proco nihil eorum, quæ petit, denegat, eo quod ferret, hæc scelerata sibi viam fore ad pingue illius connubium: talis est v. g. capuo, qui in hospitiis suis impudentiam plus quam ethicam dissimulat, ne illi forsitan offerat: talis denique est v. g. mercator, qui brevioræ ulzæ, minore mensura, aut emptionibus rei furtive detestit; isti sæpe in sacro tribunali paratissimos se exhibent ad declinandam cetera peccata, quæ, ut ita dicam, lucrosa non sunt; verum cum & ab istis demoneatur, reponant:

Eheu! Pater, quæ ratione possum ea fugere, a quibus tota mea fors, & sustentatio dependet? Hi proprie captivi sunt, demonis catena alligati; præterquam enim, quod in poenam suæ perverfitatis sperata matrimonium ordinare non consequantur, & corrofa diu lucra repente per infortunium, uti per incendium, morbum aut rapinam vitant ne una quidem vice Sacramentum poenitentiae rite obtineant, consequenter necessario perant. Mi bone, quibus hujus farinae es, scias velim quantumcumque commodi ex peccato percipias, his commodis reuantiandum, aut perendum est. Ante oculos tibi colica Babylonicos illos Adoloscantes, (Dan. 3.) quos Nabuchodonosor Rex ad adorandum statuant in campo Duræ erectam compellere voluit: hi si impitis mandatis obsecundare voluissent, sine dubio una cum regio favorem temporalem felicitatem consecuti fuissent: verum quia resisterunt, audierunt sententiam, quod in fornacem septuplo vehementius accensam proficiendi essent: quid respoferunt? Ecce Deus noster, quem colimus, prestet nos de manibus tuis o Rex liberare: quid queris, notum fit tibi Rex, quod Deus tuos non colimus, & statum auream, quam erecti, non adoramus. Mi Carissime, fac tu similitur; Dic tibi ipsi: Deus meus, si illum non offendam, providissime de me curam habebit, & licet lucrum illud sceleratum non capessam, vix necessaria mihi abunde subministrabit. Quodsi noluerit? malo tamen in calamitosa egredere, quam in Dei mei inimicitia vivere; &c. Si sic in animo tuo sentias, tunc revera dicam, quod seriam & universale propofitum habes extendens se ad omnia peccata, etiam ea, quæ in lucrum & commodum tuum cedant. Et bene; amandus est Deus super omnia alia bona; fugiendum est peccatum super omnia alia mala. Jam ad tertium punctum.

§. III. Tertio debet esse efficax.

8. Petrus a sancto fervore, quem in monte Thabor conceperat, paulo post in atrio Pontificis defecti: ita multi poenitentes ad pristina peccata facile revertantur. Quare? quia propofitum eorum non est efficax. Quomodo ergo propofitum debet esse efficax? Nempe tunc erit, cum fuerit operativum, id est, cum poenitens non solum corde & ore, sed etiam manu laborat ad destrueda peccata, atque media ad id consentientia a confelario præferpta sedulo amplectatur, & denique nullis difficultatibus ab incepta emendationis semita avocari se permittat. Spiritus sanctus per Ecclesiasticum enunciat: *Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, stultus sicut luna mutatur.* (Ecclesi. 27.) Quid nobis indicat hæc similitudo? Nunquam depictum viditistis caestem Zodiacum, in quo sol per duodecim menses cursum suum annum conficit? isti stabilantur, ut ita dicam, aries, taurus, cancer, leo, scorpion, capricornus,

nus, & alia monstra, quibus tamen foli adso non detereatur, ut per media sua transire ne latum unquam a suo cursu deflectat. (Sępiti Manu 23. April. 7. 5.) Sic homo sanctus, seu verus penitentis, qui relicta peruersitate semita vitam sanctitatis ingredi desiderat, ad quævis obſtacula imperturbatus permanere debet: occurrent quidem illi post conversionem varia monstra, ut tentationes dæmonis, mundi illecebra, pristina voluptates, peruersi focii & alia; ille autem virtutis semita, qua cępuit, ire semper pergat, nec fit in eorum numero, qui prout loquitur sapiens: *Manstrorum exagitantur timore.* (Sęp. 17.)

9. Qui secus hac in re agit a Spiritu sancto per eundem Ecclesiasticum simbolo lauz notatur: *Stultus ut luna mutatur.* Luna est instabilissima, in plenitudo lucida, in novilunio obſcura, in primo & ultimo quadrante semper versa: sic homo stultus, quo nomine peccator denotatur, semper est alius: hodie confitetur, cras iterum peccat, hodie Deo, cras dæmoni fertur, hodie in gratia Dei, cras in mancipio diaboli vivit: modicum quodvis impedimentum est illi sufficiens, ut a cepto vita proposito deficiat. Eiusmodi stulti erant viri illi, qui ad nuptias Evangelicas invitati erant: (Luc. 24.) agnovent satis superque, quanti sibi Regis invitatis favore interit: & tamen cum uni negotium incidit de emenda villa, alteri de probandis in agro bobus, tertio de ducenda uxore, putant suam absentiam satis esse excusam, cum tamen hæc omnia nisi aliud fuerit nisi inanes pretextus: causa genuina ac vera erat, quod noluerint venire; prout compendiose insinuat S. Mattheus: c. 22. *Nolabant venire.* Nolebant, inquit, ut intelligamus, quidquid tandem excusationis afferant, qui Divinis preceptis non obsequuntur, tentationes, imbecillitatem, proclivitatem, egestatem, socios, assuetudinem & alia; Deum tamen cunctas hæc causas ad unam revocare, & hanc non esse aliam, quam quod noluit. Non emendantur, quia emendari nolunt: non desunt popinas, quia deserre nolunt: non abſtinent a blasphemis, quia abſtinere nolunt: non exeunt ex occasionibus, quia eſſe nolunt: Verbo, deest illis voluntas efficax, non habent, nisi velleitatem, de qua facit Proverbiales: *Vili piper, & non vult:* (Prov. 17.) similes sunt bractes, aut triticeibus in sublimium adificiorum cacumine erigi solitis, qui quolibet vento nunc in hoc, nunc in aliud latas vertuntur, nunquam tamen suo loco dimoverentur.

10. Igitur efficacia propostii præ omnibus aliis requirit, ut sit operativum, prout paulo ante insinuavi, atque ut remedia ad peccati exterminium, & emendationem vitæ couducantia juxta consilium confessorii ite amplectatur, dicente S. Thoma, in Plalm. 48. *Propostium opti me manifestatur per operationem.* Quæ si hæc aut illas adeo videres conflagrate, in æquilibrium au-

tem ædium ad ignem aspidere, & se calefacere, an in animum possides inducere, quod vir ille ex jactura sua domus malum alligatur? Revera non; sed tunc solum crederes, si videres illum cederet, & conatu, quo posses maximo afferre aquam, viciniorum opem implorare, sursum deorsum currere, medias flammæ ingredi, ut res pretiosiores igni subtrahat & in tuto colloct. Sic ego de te judico, mi peccator: anima tua periclitatur, ne infernali incendio conflagret, si periculum hoc scicis oculis, ridentibus labiis, otiosis manibus intuearis, non credo quod illud te malum affligat: verum si videam, quod persequenter consilium experti confessorii explores: si videam, quod sapius quam unquam antea Eucharistico convivio accumbas: si videam, quod male & vespere Dei & Intemeratæ Virginis opem imploras: si videam, quod e Sandis peccatiorem Patronum, & adiutorem ad pugnam contra vitia eligas: si videam, quod læsioni librorum sacrorum sedulo operam des: si videam, quod crebrius ac diligentius quæ Oratoris aures prebas: si videam, quod iterato relapsus voluntaris penitentis castiges: si videam, quod alia omnia remedia frænandis cupiditatibus adhibeas, tunc enim credam, quod tale hæbas propostium, quæle requiritur ad sacramentum. Incidit hic mihi historia, quæ rem hanc pro coronide adhuc magis declarem. Cum Confessorius quidam, prout referit Casarius, tempore Quadragesimæ pro tribunali sederet, cępissetas penitentes, accessit ad eum juvenis incogitatus confiteri paratus, qui tam nefanda, horrendaque scelera enarrare cępuit, ut confertatos diceret Confessorius: Licet tu mille annis vixisses, non possum credere, quod tot hæc tanta crimina patras: inquit: inquit: igitur unde & quis esset? Respondit penitens: de patria vnde longinqua sum, plus mille annis vixi, & sum de illorum numero Angelorum rebellium, qui de calo ceciderant, nec minium hæcenas partem peccatorum expofui. Cui Sacerdos: Quid tibi infelix cum confessione? Vidit, ajebat dæmon, quod plures ad te accedentes peccatorum sarcina exoneraret, volui ergo probare, an non & fors ista etiam mihi posset contingere. Poterit tibi contingere, subsisterat Sacerdos, si ea voluisset amplecti confiteri, que alii amplecti sunt, qui sufficit ad me res cęsserunt: Quid ergo jubes, quærebatur diabolus? ego paratum me offero ad sustinenda omnia totius mundi tormenta. Non ita te exigo, respondit Confessorius, & unice volo, ut deinceps singulis diebus te profernas, dicatque: *Domine Deus Creator meus, peccavi tibi, ignosce mihi:* Recusavit infernalis spiritus: hanc acceptare penitentiam, inquit, tantam humiliationem sibi fore impossibilem. Tunc enimvero subintravit Sacerdos, abi male dicte spiritus, arde in igne æternali: & scito tibi nullum esse salutis remedium. (Luc. 16.)

11. *Epilogus.* En mi Christiane, sic confitetur diabolus sine emendationis propostio: nunciat quidem peccata, voluitque sustinere penitentiam totius mundi gravissimam, sed sine humiliatione, sine emendatione, sine fuga peccati. Tu igitur ex hodierna dissertatione id singulariter tibi nota, propostium pro Sacramento requirit non consistere in pigro aliquo Ita vel Non, quo confessoriam decipis: Ita emendabo me; Non amplius committam hoc vel illud peccatum; Erras, si in his dicendi formalis propostium fundaris putes; Propostium debet esse serium, univertale, & efficax animi decretum, quod post confessionem me firmiter ac practice determinat ad fugienda peccata, & peccati occasionis; id enim nisi fiat, signum est evidens propostium fuisse nullum, & confessionem fuisse diabolicam, quod a nobis abſit, &c. &c.

Feria V. post Dom. II. Quadragesimæ.

CONCEPTUS XIX.

De signis seu indicitiis, ex quibus efficacia propostii desumitur.

Rogo ergo te Pater, ut mittas eum in donum Patris mei -- ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Luc. 16.

In inferno sunt sanctissima, & tamen in ista propostio.

1. **P**UTAVI hæcenas in inferno, non nisi male dicta & blasphemias audiri; verum in hodierno Evangelio deprehendo, etiam piissima ac sanctissima desideria ibi inveniri. Dives Epulo inter crudelissimas inferni tormenta vidit ab eminus pauperem Lazarum, in sinu Abrahæ recubentem, rogavitque Abrahamam, ut eum, id est Lazarum in domum suam paternam legatum mitteret; habeo enim, ajebat, quinque fratres, qui, si Lazarus illis, tanquam testis minime suspectus, meam infelicitatem describerit, sine dubio vitam emendantur, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. (Luc. 16.) Quid hoc rei? an apud inferos datur zelus animarum? an infelix Epulo cupit fratres suos salvari? Omnino cupit; & universim loquendo, omnes damna non tam igne, quam sanctissimi desiderii ardent. O utinam mihi daretur facultas ad vivos regrediendi, exclamavit Epulo, vellem liberet fratres meos, alioque, quos pessimo meo exemplo perverti, ad frugem reducere! O utinam mihi daretur facultas ad vivos regrediendi, ejulat ibi alter, vellem liberet injuste ablata contempto & millecuplo restituere. O utinam mihi daretur facultas ad vivos regrediendi, lamentatur tertius, vellem liberet illud peccatum ex detestabili verecundia in confessione occultatum coram toto mundo fateri! O utinam mihi daretur facultas ad vivos regrediendi, vociferatur quartus, vellem liberet inimici mei pedes, cui veniam dare

nolui, milleis oculis venerari. (P. Sępiti. Hum. Chr. p. 8. dist. 14. n. 13.) Sic loquitur damnatus, & sic verissimum est, quod affirmat Aſcetz, infernum plenum esse bonis propostis. Verum ad quid profuit hæc propostio, cum his non obstantibus nihilominus damnati in obſtinata sua voluntate persistant Deum & sanctos cęzites in æternum blasphemandi? Respondedo, ad nihil aliud profunt, nisi ut nos erudiamus, propostia sine emendatione esse propostia damnatorum, & nihil contribuere ad gratiam justificationis impetrandam. Differentia faciendæ est inter pura desideria & firma propostia: per mera desideria nemo sanctificatur, bene autem per propostia: ut autem hæc firma sint, plus requiritur, nisi seriva voluntas, quæ veluti Dominia potentis tam corporis quam anime impetrare potest, ut opere exequantur, quod illa decrevit. Proinde seriva voluntatem, & serium propostium habere nihil aliud est, quam non solum acquiescere cupiditati, prout loquitur S. Chrysostomus, in Proleg. ad Erang. S. Joan. idque ulterius explicans ait: *Nemo est, qui ad celum evolare nollit, verum paucissimi illuc perveniunt;* quia hoc desiderium non transit in efficax propostium, id est, quia operibus non exequantur, quod animo exoptant: *Operis voluntatem confirmare operibus.*

Igitur bene memorandum in quo consistat efficacia propostii.

2. **Propostio.** Quibus indicitis possum ergo desumere, propostium, quod in confessione concepti, esse revera efficax & sufficiens ad sacramentalem gratiam percipiendam? Id enim vero in presentiarum explicare decrevi; Audivimus ultimo propostium pro confessione requiritum debere esse serium, debere esse univertale, debere esse efficax, jam operæ pretium erit discutere, quibus signis seu indicitiis hæc ipsa propostii efficacia se prodere soleat; nimirum signum si non unicum saltem principale propostium est, si operativum. Audite quomodo, & Favete.

§. I. Nimirum non consistit in verbis.

3. **Confirmatio.** Dico itaque primo: efficacia propostii non consistit in solis verbis, quibus penitens in confessione emendationem promittit, dicens: *Ita ita auspicabor vitam meliorem;* Non! non amplius peccabo, & que sunt similia. Populus Israeliticus contempore, quo in Ægyptiaca servitute detinebatur, erat valde secundus; quippe iteratis prolium generationibus adeo fuit auctus, ut numerus Israelitarum ad sexcenta hominum millia excreverit. (Exod. 1.) Rex Pharaos vifa hæc multitudinem haud parum anxius metuebat, ne populus successu temporis arreptis armis jugum excuteret, aut omnino se septro privarent, ideo precepit, ut omnes Israelitarum masculi, quotquot deinceps nasci contingeret, sine mora in mari & fluminibus suffocarentur. Quid autem precepit de isemelis? vivere eis permittere, utpote a quibus nihil periculi formidabat.